

**PROBLEMA ORTOGRAFIEI ÎMPRUMUTURILOR: LEGAREA/ NELEGAREA CU
CRATIMĂ A ARTICOLULUI HOTĂRÂT ȘI A DESINENȚELOR,
REFLECTATĂ ÎN DOOM 3³**

**THE PROBLEM OF SPELLING LOANS: BINDING / UNDIVIDING BY HYPHEN OF
THE DEFINITE ARTICLE AND THE DESINENCE, REFLECTED IN DOOM 3**

*Marcela Vîlcu, lector univ.
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Marcela Vîlcu, univ. lecturer,
”Ion Creangă” SPU, Chisinau
ORCID: 0000-0003-4406-7058*

CZU: 811.135.1’37

DOI: 10.46728/c.v3.25-03-2022.p50-54

Abstract

This article addresses the issue of the correct spelling of recent lexical loans, the timeliness of which is determined primarily by some changes made by the new edition of the "Orthographic, Orthoepic, Morphological Dictionary of the Romanian Language" (DOOM 3). Moreover, the problem is even more acute, as recent loans, still non-adapted, cause multiple spelling mistakes. In order to clear up some confusions and difficulties, a list of words that includes several examples of spelling of some recent borrowings, frequently used, is presented

Key-words: loan, adaptation, unsuitable loan, spelling

Se știe că orice limbă este într-o continuă evoluție și perfecționare. Totodată, limbile nu sunt izolate unele de altele, ci interacționează, se influențează reciproc prin intermediul vorbitorilor, ca urmare a migrației acestora, a vecinătății cu alte popoare, a contactelor istorice, culturale, diplomatice dintre popoare etc., în rezultatul cărora cuvintele unei limbi pătrund în vocabularul altei limbi. Procesul dat are numele de împrumut, „proces de încorporare a unui element lingvistic dintr-un idiom în altul, care afectează oricare dintre subsistemele unei limbi, dar are o pondere deosebită în lexic” [11].

Pentru accepția lingvistică a cuvântului *împrumut*, în *Dicționarul explicativ al limbii române* atestăm următoarea definiție: „Cuvânt, construcție lexicală etc. luată din altă limbă. *împrumut lingvistic*. – lat. *in promutuum*” [4]. În *Dicționarul de termeni lingvistici*, acest cuvânt este definit în felul următor: „ÎMPRUMÚT s. n. (cf. lat. *in promutuum*): element lingvistic luat de o limbă dintr-o altă limbă, înrudită sau diferită” [3].

Este vorba, în acest caz, de fenomenul îmbogățirii limbii prin împrumuturi: cuvinte, expresii dintr-o limbă sunt adoptate de altă limbă pentru a denumi realități noi și pentru a satisface necesitățile de exprimare ale vorbitorilor.

La etapa actuală, contactul dintre limbi este tot mai pronunțat, fiind influențat de progresul tehnico-științific, de deschiderea frontierelor, de tendința de globalizare. Astăzi, în contextul unei diversități lingvistice tot mai pronunțate, al multilingvismului și al plurilingvismului. Împrumuturile pătrund tot mai ușor și mai intens nu doar în limbajele de specialitate, ci și limbajul colocvial.

---

³ Elaborat în cadrul proiectului de cercetare „Formarea inițială și continuă a cadrelor didactice din perspectiva conceptului Clasa Viitorului”; cifrul 20.80009.0807.37

Lingvistul Vasile Bahnaru, vorbind despre aflusul de cuvinte străine în limba română modernă, afirmă că „vocabularul românesc este un conglomerat inform de împrumuturi, osatura cărora o constituie neologismele” [1, p105], care au pătruns masiv în limbă din a doua jumătate a sec. al XVIII-lea. În alt context, același autor face următoarea constatare: „la o analiză a inventarului de cuvinte al dicționarilor explicative, se constată că mai bine de jumătate din vocabularul limbii române moderne este format din neologisme intrate în limbă în decursul ultimului secol, multe dintre ele provenind direct din limbi străine.” [2, p. 125]

Odată adoptate, cuvintele împrumutate tind să se integreze în limba care le adoptă, adică să se adapteze fonetic, grafic și morfologic. La fel și împrumuturile care au pătruns în limba română au tendința de a se adapta la flexiunea limbii române, dar această adaptare se produce, uneori, destul de anevoios, una dintre cauze fiind diferența mare dintre limbi: limba română, ca limbă de adopție, și limba-sursă.

Despre adaptarea împrumuturilor în limba română, lingvistul Iorgu Iordan afirma: „este un proces de oarecare durată, cu perioade de fluctuații, până când cuvântul își găsește forma potrivită care să-l fixeze în sistemul existent. Durata perioadei de adaptare depinde mai ales de frecvența în circulație a cuvântului. În multe cazuri, adaptarea nu se face de la sine, ci este determinată și de unele dezbateri teoretice, de intervenția cercurilor cointeresate în acțiunea de cultivare a limbii” [7, p. 314-315].

Astfel, multe împrumuturi recente în limba română circulă în forma pe care o au în limba de origine. Unele dintre ele, nu foarte multe, își păstrează încă un statut de *xenisme* („împrumuturi din alte limbi, neadaptate la specificul limbii române” [9], ca, de exemplu, *cola* (arbore), *lady*, *yoga*, *yucca* (plantă), *quinoa* (semințe). Altele, chiar dacă tind să se adapteze fonetic și flexionar, nu au reușit să se adapteze și grafic. În acest sens, lingvista A. Stoichițoiu-Ichim, referindu-se la procesul de adaptare a englezismelor în limba română, menționează următoarele: „deși româna și engleza aparțin la familii de limbi diferite, sub presiunea sistemului flexionar românesc, asimilarea morfologică a anglicismelor o devansează pe cea grafică și fonetică, pentru a permite inserarea împrumuturilor în enunțuri” [8 p. 11]

Deoarece împrumuturile substantivale sunt foarte numeroase și la scrierea lor se atestă cele mai multe confuzii, am decis să ne referim, în prezentul articol, anume la această clasă de cuvinte. Trebuie să menționăm că, din punct de vedere morfologic, împrumuturile substantivale tind să-și însușească trăsăturile gramaticale specifice substantivului românesc. Majoritatea acestora se încadrează la genul neutru, acomodându-se acestui tip de flexiune: au la singular desinența Ø (se termină într-o consoană), iar la plural primesc desinența -uri: *business/businessuri*, *hard/harduri* și se articulează enclitic: *businessul*, *hardul*.

Problema legată de asimilarea unor împrumuturi recente din clasa substantivului este de natură ortografică. Astfel, putem observa că acestea se comportă diferit din acest punct de vedere: unele își atașează cu cratimă articolul enclitic sau desinența de plural, iar, în cazul altora, aceste morfeme se scriu sudat, fapt care provoacă dificultăți, confuzii și greșeli de scriere.

Problema dată este semnalată și de autorii noii ediții a *Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (DOOM 3), în articolul „Ce este nou în DOOM 3”: „În ceea ce privește cuvintele străine de diverse origini folosite actualmente în enunțuri românești, s-au adăugat mai ales elemente din engleză, care sunt utilizate tot mai frecvent, inclusiv în vorbirea curentă, chiar dacă unele au corespondente în limba română: +fake news, +take away. Dincolo

de modă și de imitația facilă, multe dintre acestea denumesc realități noi, îmbogățesc limba cu sinonime și au adesea și avantajul conciziei și al univocității; pe de altă parte, ele prezintă anumite probleme de grafie, de pronunțare sau/și de comportament gramatical.” [10]

Așadar, odată apărută noua ediție a *Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, DOOM 3, care știam că vine completată cu foarte multe cuvinte recente, ne-am propus să urmărim cum este abordată/ tratată acolo problema ortografiei împrumuturilor și am constatat că DOOM 3 vine cu unele modificări, față de DOOM 2, în ceea ce privește scrierea formelor flexionare ale unor împrumuturi, care, trebuie să recunoaștem, și așa (!) nu prea era familiară tuturor locutorilor, nici chiar celor care reprezintă presa scrisă. (Aducem, drept dovadă, un exemplu excerptat de pe site-ul „Știri.md”: „Indiferent dacă le cumperi din supermarket-uri sau direct de la tarabele din piață, acestea (fructele) trebuie spălate cu mare grijă.” Știri.md, 17 mai 2022)

Astfel, în compartimentul „Principalele norme ortografice, ortoepice și morfologice ale limbii române”, p. XLII, DOOM 2, găsim următoarea regulă: „Articolul hotărât enclitic sau desinența se leagă cu cratimă de cuvintele greu flexionabile, unul dintre cazuri fiind cel al împrumuturilor și al numelor de locuri a căror finală prezintă deosebiri între scriere și pronunțare: *acquis-ul* [pron. *akí-ul*]; *!bleu-ul*; *Bruxelles-ul* [pron. *brüsél*]; *show-ul*; *!dandy-ul*, pl. art. *!dandy-i* (nu *dandii*, *dandiii*) Se recomandă atașarea fără cratimă a articolului sau a desinenței la împrumuturile – chiar neadaptate sub alte aspecte – terminate în litere din alfabetul limbii române pronunțate ca în limba română – board: *boardul*, *boarduri*; click: *clickul*, *clickuri*; trend: *trendul*, *trenduri*” [5].

Consultând varianta DOOM 3, constatăm că această regulă este completată cu o precizare importantă, și anume: „Cratima leagă articolul hotărât enclitic sau desinența de plural de cuvintele greu flexionabile în împrumuturile neadaptate (fonetic/ grafic) și numele de locuri străine, a căror finală prezintă deosebiri între scriere și pronunțare, inclusiv în cazul literelor **w** [ŭ] (n.a. adică pronunțat ca u semivocalic, așa ca în cuvântul *show*), **y** [ai], [ei]: *acquis-ul* [pron. *akí-ul*]; *!bleu-ul*; *Bruxelles-ul* [pron. *brüsél*]; *show-ul*, *show-uri*; *standby-ul*, *standby-uri*; *Strasbourg-ul* [pron. *Strasburul*]. Și, în continuare, se face următoarea precizare: „Este contrară normelor atașarea cu cratimă a articolului și a desinențelor la orice împrumut sau nume propriu străin, chiar neadaptat integral fonetic sau grafic, dacă literele în care se termină fac parte din alfabetul limbii române și se pronunță cu valoarea de bază din limba română: inclusiv literele **k** [c], **w** [v], **y** [i]/[i]

„Este contrară normelor atașarea cu cratimă a articolului și a desinențelor la orice împrumut sau nume propriu străin, chiar neadaptat integral fonetic sau grafic, dacă literele în care se termină fac parte din alfabetul limbii române și se pronunță cu valoarea de bază din limba română: inclusiv literele **k** [c], **w** [v], **y** [i]/[i]” [6, p.66] și, printre exemplele aduse – *rockuri*, *folkul* – găsim formele cuvântului *dandy* ortografiate fără cratimă: *dandyul*, *dandyi* [ibidem].

Așadar, o diferență față de precedentă ediție, DOOM 2, este atașarea fără cratimă a articolului enclitic și a desinenței de plural la substantivele care se scriu cu litera **y** la final, dacă aceasta se pronunțată ca i vocalic (*party*, *derby* etc.).

Pornind de la prevederile stipulate în *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (DOOM 3), am elaborat o listă de cuvinte, departe de a fi exhaustivă, în care am inclus împrumuturi recente din clasa substantivului, utilizate frecvent (și scrise greșit, destul de frecvent), pe care le-am inclus în tabelul de mai jos.

Tab. 1. Ortografia unor împrumuturi din clasa substantivului, adaptate sau neadaptate grafic

Se scriu cu cratimă	Se scriu sudat
<ul style="list-style-type: none"> • Site-ul, site-uri • Slide-ul, slide-uri • Like-ul, like-uri • Drive-ul, drive-uri • iPhone-ul, iPhone-uri • Show-ul, show-uri • Talk-show-ul, talk-show-uri • Scotch-ul [tch pron. č], scóтч-uri • Kitsch-ul, kitsch-uri • Cash-ul, cash-uri • Game-ul, game-uri !dar și varianta adaptată ghem/ ghemuri • Flash-ul, flash-uri • Bruxelles-ul [pron. brüsél] • Strasbourg-ul [pron. Strasbur] • Wagon-lit-ul, wagon-lit-uri • Reality-show-ul, reality-show-uri • Aftershave-ul, aftershave-uri • Bleu-ul, bleu-uri (nuanțe) • Barbecue-ul, barbecue-uri • Stendby-ul • Software-ul, software-uri • Sélfie [pr. sél-fi]: selfie-ul, selfie-uri, • Service: service-ul, service-uri • Fake [pron. feĭk]: fake-ul, fake-uri • Fake news [pron. feĭknĭuz]: fake news-ul, fake news-uri • Puzzle-ul, puzzle-uri • Foie-gras [pron. fuagra]: foie-gras-ul • Chow-chow (rasă de câine) [pron. čăŭ-čăŭ]: chow-chow-ul • Fondue (preparat culinar) [pron. fōdŭ]: <i>fondue-ul, fondue-uri</i> • Striptease [pron. striptiz]: striptease-ul • Beaujolais (vin) [pron. bojolē] beaujolais-ul, beaujolais-uri • Duty-free [pron. dŭtifri]: duty-free-ul; pl. duty-free-uri • Review [pron. rivŭ]: review-uri • Smoothie [pron. smŭti/smŭsi]: smoothie-ul, smoothie-uri • Rendez-vous [pron. randevu]: <i>rendez-vous-ul, rendez-vous-uri</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Stickul, stickuri • Linkul, linkuri • Clickul, clickuri • Workshopul, workshopuri • E-mailul, e-mailuri • Rockul • Feedbackul, feedbackuri • Coffe-breackul, coffe-breackuri • Cafe-frappeul, cafe-frappeuri • Weekendul, weekenduri • Safariul, safariuri • Screenul, screenuri • Screenshotul, screenshoturi • Shoppingul • Ketchupul • Hobbyul, hobbyuri • Whiskyul, whiskyuri • Penaltyul, penaltyuri • Start-upul, start-upuri „lansare” • Logoul, logouri • Lockdown: lockdownul, • Machoul, macho (s. m.) • Sushiul, sushi (s. n.) • Bestsellerul, bestsellere • Party, partyuri • Derby: derbyul, derbyuri (cu varianta derbi, derbiul, derbiuri) • Bodyul, bodyuri • Disc-jockeyul, disc-jockeyi (pl. art.) • Fiascoul • Tabuul, tabuuri • Cappuccinoul • Hippyul • Fast-foodul, fast-fooduri • Polo: poloul • Brio: brioul • Avocado: avocadoul, pl. avocado • Martini: martiniul, martiniuri • Graffiti (decorațiune murală), graffitiuri

Evident, considerăm utile și necesare precizările făcute de noul *Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, care aduc o oarecare claritate în scrierea împrumuturilor, dar trebuie să recunoaștem totuși că ele solicită utilizatorului/ vorbitorului cunoștințe fonetice și un bun simț al limbii.

Totodată, nu putem să nu remarcăm unele incongruențe/ curențe în tratarea aceluiași fapt de limbă. Astfel, în compartimentul „Studiu introductiv” al noii ediții a „Dicționarului

ortografic”, se face referire la cuvântul *stendby*, *stendby-ul*, ca exemplu de scriere cu cratimă a articolului enclitic și a desinenței, deoarece este cazul când litera finală y se pronunță ca diftongul [aĩ]. În același timp, consultând articolul lexicografic al acestui cuvânt, constatăm, cu nedumerire, că forma lui articulată este scrisă sudat.

Trecând peste astfel de curențe, multe dintre care au fost aspru criticate de utilizatori chiar din primele zile ale apariției dicționarului DOOM 3, vom recunoaște utilitatea incontestabilă a acestei surse lexicografice.

BIBLIOGRAFIE

1. BAHNARU, Vasile. *Ascensiunea în descensiune a limbii române în Basarabia*. Iași: Princeps Edit, 2011. ISBN 9786065231559.
2. BAHNARU, Vasile. *Elemente de lexicologie și lexicografie*. Chișinău: Știința, 2008. ISBN 978-9975-67-616-8.
3. CONSTANTINESCU-DOBRIDOR, Gheorghe. *Dicționar de termeni lingvistici*. București: Teora, 2000, 350 p. ISBN: 973-601-496-7.
4. *Dicționarul explicativ al limbii române*. București: Univers Enciclopedic Gold, 2009.
5. *Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*. București: Univers Enciclopedic Gold, 2005.
6. *Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*. București: Univers Enciclopedic Gold, 2021.
7. IORDAN, Iorgu. *Limba română contemporană*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1978.
8. STOICHIȚOIU-ICHIM, Adriana. Observații privind pluralul anglicismelor. În: *Limba și literatura română*, 2006, nr. 1, p. 11-15.
9. ZUGUN, Petru. *Lexicologia limbii române*. Iași: Tehnopress, 2000.
10. *Ce este nou în DOOM 3*. Disponibil: https://dexonline.ro/articol/0.Ce_este_nou_%C3%AEn_DOOM3
11. BIDU-VRĂNCEANU, Angela, CĂLĂRAȘU, Cristina, IONESCU-RUXĂNDOIU, Liliana et alii. *Dicționar de științe ale limbii*. București: Nemira, 2001. https://www.academia.edu/10986209/87525919_DSL_Dictionar_de_Stiinte_Ale_Limbii